

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 25.01.1967, sp. zn. 4 Tz 101/66, ECLI:CZ:NS:1967:4.TZ.101.1966.1

Číslo: 26/1967

Právní věta: K požadavku objasnění skutkových předpokladů pro posouzení, zda čin jinak trestný není trestným činem pro nutnou obranu.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 25.01.1967

Spisová značka: 4 Tz 101/66

Číslo rozhodnutí: 26

Číslo sešitu: 5

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Nutná obrana

Předpisy: 140/1961 Sb. § 13

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 26/1967 sb. rozh.

K požadavku objasnění skutkových předpokladů pro posouzení, zda čin jinak trestný není trestným činem pro nutnou obranu.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 25. ledna 1967 - [4 Tz 101/66](#).)

Usnesením okresního prokurátora v L. bylo podle § 172 odst. 1 písm. b) tr. ř. zastaveno trestní stíhání mladistvého A pro trestný čin ublížení na zdraví podle § 221 odst. 1 tr. zák. vzhledem k beztrestnosti mladistvého pro nutnou obranu.

Nejvyšší soud ke stížnosti pro porušení zákona, podané generálním prokurátorem, vyslovil porušení zákona v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř. a okresnímu prokurátorovi přikázal, aby věc došetřil.

Z odůvodnění:

Podle zjištění, učiněného okresním prokurátorem v napadeném usnesení, stál mladistvý A dne 20. srpna 1966 ve večerních hodinách ve společnosti B a C na návsi v Ž., kudy procházel kolem 22 hod. poškozený D ve společnosti děvčat Ml. A řekl D, který pracoval v místním JZD jako brigádník na sklizni chmele, že je již po večerce a že by měl již spát. D odpověděl, že se vrátí, doprovodil dívky, načež se vrátil a dal ml. A políček. Ten políček D vrátil. D, který je fyzicky mnohem vyspělejší nežli A,

z místa neodešel a choval se tak, že jeho jednání bylo možno důvodně považovat za jednání útočné. Mlad. A vytáhl lovecký nůž, upozornil na to D a když viděl, že D hodlá pokračovat v útočném jednání, počal se nožem ohánět; přitom bodl D do levé poloviny hrudníku mezi 9. a 10. žebro. Poškozený D byl pak odvezen do nemocnice, kde setrval do 3. září 1966. Zranění nezanechalo trvalé následky, neboť bodná rána nebyla hluboká. Z tohoto zjištění vyvodil okresní prokurátor závěr, že mlad. A jednal v mezích nutné obrany ve smyslu § 13 tr. zák., což odůvodnil tvrzením, že obrana nožem proti fyzickému útoku vedenému za tím účelem, aby došlo ke zbití napadeného, nejví se zřejmě nepřiměřenou.

Okresní prokurátor porušil zastavením trestního stíhání zákon v ustanovení § 2 odst. 5 tr. ř.

Na podkladě výsledků přípravného řízení nebylo možno učinit zjištění o skutečném průběhu výstupu mezi mladistvým A a poškozeným D, zejména pak o okolnostech, za nichž došlo k poranění poškozeného. Pro závažné rozpory mezi jednotlivými důkazy a pro nejasnosti bylo z nich možno pouze dovodit, že poté, co D uhodil rukou do tváře mladistvého A, ten mu vzápětí políček vrátil a dále, že mladistvý A způsobil D zranění nožem, popsané rovněž neúplně v lékařské zprávě.

Rozpory v závažných okolnostech se vyznačuje především výpověď mladistvého A. Zatímco ve svých původních údajích líčil věc tak, že poškozeného nožem z obavy před dalšími jeho útoky bodl, podle jeho dalších údajů v téže výpovědi ke zranění poškozeného nožem došlo za okolností, které by spíše nasvědčovaly tomu, že mladistvý se sice s nožem z tvrzené obavy před D oháněl, že však zranění mu nezpůsobil přímým bodnutím, ale tak, že D mu naběhl na nůž, jímž se mladistvý oháněl. Výpověď mladistvého je také nejasná a neúplná potud, že postrádá bližších konkrétních údajů, v čem spočívalo útočné chování poškozeného a jakými konkrétními jeho počiny, směřujícími bezprostředně proti jeho osobní bezpečnosti, se cítil ohrožen do té míry, že k odvrácení hrozícího nebo trvajících útoků se odhodlal použít loveckého nože o celkové délce 25 cm. Výpověď mladistvého obsahuje zatím v uvedeném směru jen povšechné údaje, že použil proti poškozenému uvedeného nože k tvrzené obraně v kritické fázi výstupu proto, že z poškozeného D dostal strach, protože je větší a silnější a že ten nepřestal na něj útočit ani poté, co mu dal ránu do obličeje a zvolal, že má nůž.

Okolnosti rozhodné pro spravedlivé posouzení věci nebyly náležitě zjištěny ani dalšími výsledky vyšetřování.

Podle výpovědi svědka D, mladistvý A hned poté, co ho udeřil rukou do prsou (v dalším údaji uvedl svědek D, že se tak stalo do brady), začal křičet, že má v ruce nůž a bezprostředně nato ho nožem bodl mezi 9. a 10. žebro na levé straně hrudníku. Svědek D setrval na těchto svých údajích i ve své další výpovědi. Ve srovnání s dřívější citovanou výpovědí však připustil, že po ráně, kterou mu mladistvý zasadil, proti němu postoupil asi o jeden krok. Ani v této další výpovědi však neuvedl, že by mladistvého nějak ohrožoval, nebo že by na něj jakkoliv útočil bezprostředně před tím, než mladistvý proti němu použil nože.

Svědce B popsala čin odlišně jednak od výpovědi mladistvého A, jednak od výpovědi svědka D, jakož i svědka C. Uvedla, že mladistvý A vrátil poškozenému D políček, že ten hned nato uchopil mladistvého za obě ruce v loktech a že v tomto okamžiku také slyšela volání mladistvého, že má v ruce nůž. Podle výpovědi této svědkyně mladistvý si pak uvolnil pravou ruku (nebo poškozený mu ji pustil) a nožem bodl poškozeného „někam dozadu“ do dolní části hrudníku.

Avšak ani svědek C nevyličil skutek shodně ve svých výpovědích ze dne 21. srpna 1966 a ze dne 2. června 1966. Podle jeho výpovědi z 21. srpna 1966 mladistvý vrátil D políček, nato oba od sebe odskočili, mladistvý vytáhl nůž a současně zvolal na D „Nech si toho, mám nůž“. Poškozený D však šel znovu na něj a jak se mladistvý nožem oháněl, tak ho bodnul. Podle výpovědi z 2. června 1966 po vytažení nože mladistvým oba proti sobě vykročili, šli proti sobě současně a také na sebe navzájem

útočili, avšak s tím rozdílem, že mladistvý měl v ruce nůž. Svědek C uvedl dále v této výpovědi, že mladistvý vytáhl nůž z kapsy, aby D zastrašil, když však viděl, že D na něj „jde“, bodl jej.

Pro nedostatečné skutkové objasnění věci a rozpory ve výpovědích, nebylo možno přistoupit k jejímu právnímu zhodnocení, zejména z hlediska podmínek nutné obrany podle § 13 tr. zák.

Z výsledků až dosud provedeného vyšetřování nebylo možno učinit jednoznačný závěr, že mladistvý použil nože v nutné obraně ve smyslu § 13 tr. zák. Ani výpověď mladistvého obviněného, ani svědecké výpovědi neobsahují konkrétní a určité údaje nezbytně nutné pro náležité skutkové objasnění věci a pro řešení právní otázky, zda počínání poškozeného D v kritické fázi bylo útokem na zájmy chráněné trestním zákonem, tj. v daném případě proti zdraví a osobní bezpečnosti mladistvého a zda v kladném případě takový útok přímo hrozil nebo trval v době, kdy mladistvý použil proti D nože.

Na přímo hrozící nebo trvající útok nebylo možno usuzovat z výpovědi svědka D, pokud v ní pouze připustil, že po ráně, kterou obdržel od mladistvého, proti němu postoupil asi o jeden krok. Jinak tato jeho výpověď postrádá nějakých dalších konkrétních údajů ohledně útočného chování proti mladistvému. Pokud pak jde o výpovědi dalších svědků B a C, kteří pozorovali čin z bezprostřední blízkosti, jsou v nich podstatné rozpory, které bylo třeba provedením dalších dosažitelných důkazů odstranit.

Bylo nutno zejména podrobným výslechem svědků B a C objasnit, jak si počínal D poté, co obdržel od mladistvého A políček a poté, co mladistvý A na něj zvolal „nech toho, já mám nůž“. I když z údajů svědka C, že D „šel znovu na něj“, by bylo možno usuzovat, že mladistvý mohl být ovládán představou, že D bude proti němu pokračovat v násilném jednání, přece bez podrobného objasnění všech detailů chování D nebylo možno posoudit, zda jeho jednání proti mladistvému bylo útokem přímo hrozícím nebo trvajícím, zvláště když uvedený svědek v další výpovědi líčil jednání mladistvého A a poškozeného D spíše jako vzájemné útočení proti sobě.

Beztrestnosti podle § 13 tr. zák. se nemůže dovolávat ten, kdo se při obraně proti útoku neomezí na odvrácení útoku, ale podnikne další útočné činy, neodůvodněné již pouze nutností obrany a kdo případně se dá s útočníkem do vzájemné pŕtky, takže již u něj nejde o obranu, ale o vypořádání se s útočníkem.

Kdyby výsledky vyšetřování odůvodňovaly závěr, že mladistvý A odvracel přímo hrozící nebo trvající útok D na svou tělesnou integritu, bylo by třeba dále zkoumat přiměřenost obrany povaze a nebezpečnosti útoku. Výsledky vyšetřování nejsou úplné ani pro správné zhodnocení této další rozhodující otázky. Ve vyšetřování nebylo zatím bezpečně zjištěno, kdy a v které fázi jednání mladistvý A uchopil do ruky nůž, zda tak učinil po obdržení políčku od D, či zda měl nůž v ruce již před tím. Z výsledků přípravného řízení jen vyplývá, že mladistvý A použil úmyslně proti D nebezpečné zbraně a že jím způsobil poškozenému zranění, jehož povaha nebyla rovněž náležitě zjištěna. V zájmu náležitého objasnění věci i v tomto směru bylo třeba zjistit, jak byla rána hluboká a které vnitřní orgány mohly být zasaženy, když šlo o bodnou ránu loveckým nožem do hrudníku, a to se zřetelem k lékařské zprávě, podle níž je zranění kvalifikováno jako lehké. Ze zjištění o hloubce rány by bylo možno mimo jiné usuzovat na sílu, s jakou mladistvý A ránu nožem vedl. Bylo třeba, aby se lékař vyjádřil k tomu, zda narazil na žebro a tím se podstatně zmenšila intenzita poranění. Posléze bylo třeba, aby lékař zaujal i stanovisko k mechanismu poranění, zda totiž charakter poranění poškozeného odpovídá útoku, jak jej v jedné ze svých variant líčí mladistvý A (že k němu došlo při naběhnutí poškozeného na nůž), či zda rána bylo způsobena přímým bodnutím.